

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	11
Rozdział 1	
Przejawy mobbingu w zakładzie pracy	15
1.1. Definicje mobbingu a praktyka	15
1.2. Zjawisko mobbingu – próba uchwycenia kluczowych elementów	20
1.3. Tendencje w postrzeganiu zjawiska mobbingu	23
1.4. Tendencje w prawie pracy	24
Rozdział 2	
Mobbing a dyskryminacja	28
2.1. Charakterystyka pojęcia dyskryminacji	28
2.2. Walka z dyskryminacją w Unii Europejskiej	30
2.3. Przepisy dotyczące dyskryminacji – podstawowymi zasadami prawa pracy	33
2.4. Zmiany przepisów – konkretyzacja i uszczegółowienie	35
2.5. Ciężar dowodu w sprawach o dyskryminację	38
2.6. Prawo a praktyka	40
Rozdział 3	
Dyskryminacja a molestowanie	44
3.1. Definicja molestowania	44

3.2. Czym jest, a czym nie jest molestowanie seksualne?	46
3.3. Czy wszystko może być molestowaniem?	48
3.4. Co to oznacza dla ofiary?	50
3.5. Dynamika i formy molestowania	51
3.6. Cechy molestowania seksualnego i specyficzne zachowania sprawcy	52
3.7. Podejście pracodawców	53
3.8. Rady dla molestowanego pracownika	54

Rozdział 4

Jak może dojść do mobbingu i innych patologii?

56

4.1. Konflikty podłożem problemów interpersonalnych i patologii w firmie	56
4.2. Ewolucja od konfliktu do mobbingu	58
4.3. Etapy narastania zjawisk	60
4.4. Kiedy na pewno mamy do czynienia z mobbingiem, a kiedy z dyskryminacją?	64

Rozdział 5

Czynniki sprzyjające powstawaniu niepożądanych zjawisk

68

5.1. Organizacja i struktura	68
5.2. Zarządzanie firmą	70
5.3. Pracownicy i zespoły – kto może być mobberem?	71
5.4. Czynniki zewnętrzne	74

Rozdział 6

Konsekwencje mobbingu, dyskryminacji, molestowania dla zakładu pracy

75

6.1. Konsekwencje prawne	75
6.2. Praktyka sądowa	81
6.3. Konsekwencje zarządcze	88
6.4. Konsekwencje społeczne	89
6.5. Konsekwencje indywidualne	90

Rozdział 7	
Prawdopodobieństwo zagrożenia mobbingiem, dyskryminacją i molestowaniem	92
7.1. Rzeczywista skala zjawiska w Polsce	92
7.2. Skala zjawiska w Europie i w innych krajach	97
7.3. Na co powinni zwracać uwagę pracodawcy?	102
 Rozdział 8	
Istota przeciwdziałania patologiom	104
8.1. Konieczność przełożenia prawnych zapisów na praktykę zarządzania	104
8.2. Wytyczne Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy dotyczące działań antymobbingowych	107
8.3. Zakres działań wynikający z obowiązku pracodawcy	109
8.4. Czy w ogóle można przeciwdziałać mobbingowi?	110
 Rozdział 9	
Przeciwdziałanie w praktyce	112
9.1. Punkt wyjścia – deklaracja woli pracodawcy	112
9.2. Działania diagnostyczne	114
9.3. Działania informacyjne oraz uświadamiające	128
9.3.1. Przykład informacji podstawowej	129
9.3.2. Przykład zawartości biuletynu dotyczącego zjawiska mobbingu przeznaczonego dla pracowników	131
9.3.3. Przykład programu szkolenia dotyczącego przeciwdziałania mobbingowi	132
9.4. Rozwiązania systemowe	136
9.5. Inne rozwiązania systemowe	148
9.6. Szczegółowe rekomendacje dotyczące obszaru rekrutacji	160
9.7. Inne działania – rozwiązania indywidualne	172

Rozdział 10	
Przykłady dokumentów	
wewnątrzorganizacyjnych	176
10.1. Przykład regulacji wewnętrznej (1)	176
10.2. Przykład regulacji wewnętrznej (2)	186
10.3. Przykład regulacji wewnętrznej (3)	187
10.4. Regulacja dotycząca molestowania seksualnego	191
Zakończenie	197
Literatura	201